

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 15

Заснований в 1996 році

Рівне – 2001

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць:

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 15. — Рівне, РДГУ, 2001 р. — 160 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН

Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович** (Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович** (заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович** (Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна** (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна** (Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна** (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович** (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович** (Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна** (Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович** (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович** (Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович** (Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович** (Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович** (заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 30.03.2001 р.).

Збірник затверджений ВАКУ України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАКУ України № 1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАКУ України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 06 — 6.

© Рівненський державний гуманітарний університет,

2001

творчої активності особи. Сила творчого потенціалу зумовлена не стільки наявністю у людини творчих здібностей, скільки мотиваціями потреби у творчості. Людина може досягти значних результатів не завдяки своїм обдаруванням, а внаслідок постійної наполегливої боротьби з наявними на її шляху труднощами. Історія знає багатьох музикантів з поганим слухом, художників і поетів з посереднім зором. Це дає підстави А. Адлеру, одному із засновників "Індивідуальної психології", стверджувати: "Ми заперечуємо існування природних здібностей. Нам здається, що всі великі людські досягнення є результатом правильного навчання, наполегливості та відповідних вправ раннього віку." [3, 11]

Творчий потенціал особи як відносно стійка система завжди багатший, ніж вимоги конкретної діяльності. Крім того, людині властиве прагнення до безперервного розвитку своїх потенцій.

Цілісність особи, писав відомий німецький психолог і філософ В. Штерн, ніколи не є завершеною і визначеною раз і назавжди конструкцією, вона неоднозначна, існує водночас реально і потенційно. Справжнє буття людини як особистості – це сфера її виходу за межі самої себе. Особа постійно екстраполює себе у майбутнє, а своє ідеальне уявлення про нього у – сьогодення. Тому творчий потенціал, особи завжди більший за той, що можна зафіксувати, а сама вона багатша змістом за все те, що бачимо в актах її конкретної діяльності. Багатство можливостей особи, практична невичерпність її творчого потенціалу і становлять ту основу, яка забезпечує втілення в життя вищих ідеалів людства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Платон. Пир. // Соч.: в 3 т. – М., 1970. – т. 2 – с. 135
2. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. – М., 1967. – с. 93
3. Адлер А. Индивидуальная психология // История зарубежной психологии (30-60-е гг. XX в.). Тексты. – Т. 6 – с. 11
4. Вайнцвайх П. Десять заповедей творческой личности. – М., 1990. – с. 192
5. Зигерт В., Ланг Л. Руководить без конфликтов. – М., 1990 – с. 335
6. Клепиков О.І., Кучерявий І.Т. Творчі резерви особи: Курс практичної філософії. – К., 1995 – с. 163
7. Щекин Г.В. Практическая психология менеджмента: Как делать карьеру: Как строить организацию: Научно практическое пособие . – К., 1994. – с. 399
8. Эмоциональные познавательные характеристики общения. – Ростов н/Д, 1990. – 176 с.
9. Симонов П.В., Ершов П.М. Темперамент. Характер. Личность. – М., 1984. – с. 72
10. Локк Дж. Опыт о человеческом разумении // Соч.: в 3 т. – М., 1985. – Т.1. – с. 198
11. Семке В.Я. Умейте властвовать собой, или беседы о здоровье и больной личности. – Новосибирск, 1991. – с. 237
12. Шлемкевич М. Загублена українська людина. – К., 1992. – с. 155
13. Берн Э. Игры, в которые играют люди: Психология человеческих отношений: Люди которые играют в игры: Психология человеческой судьбы. – Минск, 1992. – с. 173
14. Татеиси К. Вечный дух предпринимательства: Практическая философия бизнесмена. – К., 1992. – с. 38
15. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла // Соч.: в 2 т. – т. 2. – с. 380
16. Канетти Э. Человек нашего столетия. – М., 1990. – с. 251
17. Буренкова Л.А. Практическое руководство к успеху в жизни: 115 правил и рекомендаций бизнесменам, предпринимателям, менеджерам. – К., 1992. – с. 40
18. Гончаренко Н.В. Гений в искусстве и науке. – М., 1991. – с. 432
19. Волков Г. Три лика культуры. – М., – 1986. с. 109
20. Рибо Т. Творческое воображение. – С.-П., 1901. – с. 94

Одержано редакцією 10.01.2001.

УДК: 378.17

Л. П. ЯКОВЕНКО

ВИКОНАВСЬКИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Одне з основних завдань шкільної програми з музики — навчити дітей слухати і розуміти музику. Але перш ніж приступити до розвитку цих умінь у дітей, цьому повинен навчитися сам учитель. Проте перші кроки самостійної трудової діяльності вчорашніх випускників нерідко виявляють відірваність роботи вузу від конкретних завдань викладання музики у школі. Звідси — невпевненість молодих учителів у своїх силах та відсутність творчого підходу до роботи.

У розв'язанні проблеми зацікавленості учнів важливою є особистість вчителя, його ставлення до мистецтва, вміння донести до дітей художню суть музичного твору. Інтерес до музики у дітей породжує перш за все сама музика, а не розмови про неї (хоча роздуми з приводу музики необхідні). Тому вчитель, який вільно володіє інструментом, може розраховувати на увагу і відгук учнів на уроці. Тільки яскраве, переконливе, професійне виконання може їх захопити. Це свідчить про необхідність володіння педагогом виконавськими навичками.

Професійна виконавська підготовка майбутнього вчителя пов'язана, насамперед, з розвитком у процесі занять у класі музичного інструмента високорозвиненого художнього мислення. Слухове усвідомлення твору, розуміння музичного образу, ролі виражальних засобів, стильових особливостей твору тощо — основа, без якої студент не може в майбутньому стати професіоналом у галузі музичної педагогіки.

Студенти ж у процесі навчання ігнорують музично-теоретичний аналіз виконуваного твору, вважаючи його несумісним з творчою роботою. Викладачі в свою чергу не завжди приділяють потрібну увагу аналітичній роботі над музичним матеріалом. “Те, як скомпонувана музика, якими композиційно-технологічними засобами втілений у життя задум автора, часто вислизає з поля зору, а тим самим зі змісту уроку викладачів-піаністів, скрипалів, віолончелістів і т.д.” [6,64].

Практика фортепіанного навчання на музично-педагогічному факультеті показує, що найбільш вразливим місцем у студентів є гармонія.

Визначні виконавці та педагоги минулого й сучасного завжди надавали великого значення аналізу тих засобів виразності, які властиві даному твору. Зокрема, видатний педагог-піаніст Г.Г.Нейгауз вказував: “Рекомендую завжди учням ... ясно зрозуміти й програти гармонічний кістяк будь-якого музичного твору ... Це надзвичайно допомагає зрозуміти до кінця його гармонічну структуру й запобігає помилкам ...” [4,143]. І далі: “Траплялися учні, з якими я рік або два постійно проходив на п'єсах, які вони грали, так би мовити, короткий курс гармонії, побудови мелодії, аналізу форм і т.д., поки вони не навчилися мислити як музиканти” [4,150].

Розгляд структури акордів, їх розташування й мелодичні положення, вслуховування в їхнє звучання, темброве поєднання голосів розвиває почуття гармонії, “відчуття вертикалі” при виконанні музичних творів.

Уважне вслуховування в інтонаційну природу гармонії загострює слух, загальну музикальність, поглиблює здатність відчуття й емоційного переживання кожного моменту звучання музичного твору.

Дуже важливо в процесі фортепіанної підготовки вчителя музики залучити його до виявлення

смыслового змісту через “сфокусовані” в інтонації засоби виразності. “Виконавець, який не дає собі

ніякої звітності в художніх засобах, конструкції того, що він виконує, приречений на відтворення

музики “всліпу”. Він скоряється голосу лише інтуїції, яка може і виявитися достатньою, а може і не

врятувати ...” [5,371].

Особливе значення слід надавати вмінню усвідомлювати роль гармонії як виражального засобу, який проявляє структуру твору, тобто розвитку архітектонічного чуття. Архітектонічне чуття є суттєвим компонентом художнього мислення. Воно пов'язане з умінням охоплювати твір в цілому, що передбачає мисленне розмежування його на окремі смислові побудови, не втрачаючи при цьому основної лінії розвитку.

Важливе значення у розвитку архітектонічного мислення виконавців має вивчення типів тональних послідовностей, способів модулювання в усій їхній різноманітності, а також ступенів спорідненості тональностей; усвідомлення тонального плану веде до розуміння основного драматургічного задуму композитора.

Велика увага повинна надаватися розвитку творчих навичок (імпровізації речень, періодів, супроводу до даної мелодії і т.д.). Завдяки заняттям імпровізацією загострюється гармонічний слух та відчуття виразності гармонічних інтонацій, що є дійовим засобом розвитку архітектонічного мислення. Гармонічний аналіз виробляє здатність розуміти особливості національно-інтонаційної мови, стильові особливості, властиві певній епосі чи певному композитору, сприяючи тим самим розумінню зв'язку історичної епохи, суспільного світогляду зі змістом творів мистецтва та з формою втілення. Зупинимось на деяких конкретних методах розвитку у студентів навичок гармонічного чуття у процесі фортепіанних занять, використавши матеріалом для аналізу прелюдії Ф.Шопена, в яких високі художні якості поєднуються не лише з доступністю і лаконізмом викладу, але з оригінальністю форми, фактури та гармонії.

Перед студентами було поставлене завдання – зафіксувати слухову увагу на моментах впливу гармонії на інтонаційний розвиток теми.

Інтонування – це розкриття образного змісту і виявлення логіки розвитку мелодії через мотивно-фразувальне чергування, динаміко-агогічне нюансування з підкресленням найбільш виразних опорних тонів і зворотів, ладових тяжінь, альтерацій тощо. Сюди належать уявлення про інтонаційну енергію, чергування в русі мелодії підйомів і спадів; про підвищення – пониження емоційного тону, про зміну дихання в паузах, цезурах.

Відомо, що виразність інтонаційної вимови є основою художнього виконання. Для вчителя музики грамотне виразне прочитання є дуже важливим; відкриваючи музику для шкільної аудиторії, він відповідає за правильне художнє тлумачення виконуваного. З яскравим прикладом впливу гармонії на інтонацію студент зустрічається в прелюдії №6 h-moll Ф.Шопена.

У процесі занять варто звернути увагу студента на виконання твору першого разу без попереднього вслуховування в гармонічну тканину, а другого зі слуховим аналізом. Перше виконання студентом не відрізняється художньою виразністю. Незважаючи на відмінність гармонічного забарвлення структурних елементів твору, вони звучать однаково у виконанні студента. Почувши “внутрішні” перетворення, пов'язані з переважанням гармонічного впливу (такти 5-8, тональності: h-moll- G dur-h-moll) студент усвідомить виразальну суть інтонації та гармонії. Інтонація, яка лежить в основі теми, образно переосмислюється від елегантного смутку до просвітлення (такти 11-12, тональність C-dur), динамізуючи тему.

Спрямування слухової уваги студента на подібні моменти розвиває в нього активне слухове

сприйняття гармонії як найважливішого елемента музичної виразності.

Розглянемо питання формування слухового сприйняття гармонії студентом у плані набуття навичок читання нот з аркуша.

Часто, читаючи з аркуша новий твір, студент слабо орієнтується в загальній картині, не сприймаючи тональних тяжінь, не чує тонального колориту. Звідси текстові неточності, нерозуміння логіки виконуваного не лише в процесі читання з аркуша, але й при вивченні напам'ять. Орієнтуючись лише на мелодичний контур, такий “нечуючий” виконавець не може охопити внутрішнім слухом розвиток теми, осмислити її художню суть. Завданням викладача у даному випадку є не просто виправлення нотного тексту, але й пробудження у студентів слухового відгуку на події, які відбуваються внутрі даної тональності.

Lento assai

Для ілюстрації студенту пропонується на уроці прочитати з аркуша прелюдію №7 A-dur Ф.Шопена. Гармонія відіграє особливу роль в даній прелюдії. Складних акордів і гармонічних зворотів, пов'язаних з альтераціями, незвичними модуляціями в прелюдії немає. Гармонії прозорі, їх ефект пов'язаний з регістровим розміщенням на фортепіано. Єдине відхилення в тональність h-moll приводить до яскравої зміни гармонії. Два епізоди цього твору є складними для читання з аркуша (такти 3-5, 11-13).

У I епізоді студент бере фальшиві звуки в правій руці. У II – складними для читання є часті зміни гармонії. Студенту пропонується виконати п'єсу повторно визначаючи тональні відхилення і аналізуючи гармонічну схему (у II епізоді). Вже після одного програвання студент визначить терцію his-dis як затримання, а сексту cis-ais на домінантовому басу як відхилення в тональність h moll. Аналогічно в II епізоді секста e-cis зумовлює мелодичний злет і приводить до тональності Fis-dur як до точки найвищого напруження.

Слухове усвідомлення музичної тканини дасть змогу студенту відповісти на запитання викладача про визначення конкретних виконавських завдань, які пов'язані з впливом гармонічного елемента на художню виразність твору. Рух від ліричної м'якої танцювальності до піднесеного акордово-гармонічного складу сприятиме розкриттю образного змісту твору і вимагатиме відповідного звуковидобування.

У результаті слухово-аналітичної роботи студент не механічно виправить фальшиві звуки, а почує і зрозуміє значення гармонічного елемента в тональному розвитку, його логіку, усвідомить внутрішній зв'язок тексту з музичним змістом, з його художньою суттю. Все це вплине і на виразність виконання, і на грамотне прочитання з аркуша. Студент усвідомить свою помилку – невміння відчувати гармонію як живу, дихаючу матерію, виражену в нотному записі.

Складністю для студентів є виконавське відтворення форми. Відомо, що гармонія займає одне з провідних місць серед засобів музичної виразності за формотворчими властивостями. Набуття навичок слухання твору значно полегшує виконавське охоплення форми. У зв'язку з цим необхідно прививати студенту слухове відчуття гармонії і усвідомлення її ролі в таких важливих формотворчих діях як приготування, розвиток, підхід до кульмінації, каденційне завершення. Все це пов'язане зі слуханням функціонального тяжіння як акордів та співзвуч, так і окремих дисонуючих звуків у ролі "внутрішнього енергетичного рушія" розвитку.

Andantino

Ped. (*Ped.) * Ped. (*Ped.) *

Ped. (*Ped.) * Ped. (*Ped.) *

Ped. (*Ped.) * Ped. * Ped. * Ped. (*Ped.)

На початковому етапі роботи необхідно спрямувати слухову увагу студента на зміну виразного забарвлення звучання твору. Головне - почути внутрішній імпульс розвитку, поштовх руху, усвідомити його вплив на динаміку, тембр і визначити відповідні виконавські завдання. Чуття функціональних тяжінь нестійких функцій у стійкі допоможе студенту відчутти внутрішню безперервність розвитку, яка веде до цілісного відчуття форми.

Використання методів розвитку у студентів навичок гармонічного чуття у процесі фортепіанних занять полегшує складний пошук правильного шляху до розкриття музичної образності твору та його втілення виконавськими засобами.

Усвідомлення ролі гармонії як виразального засобу в процесі інструментально-виконавської підготовки значно розширює художній інтелект студента. Розвинуті навички гармонічного чуття сприяють процесам читання нот з аркуша, вивченню творів напам'ять, підбору на слух, транспонуванню, що відповідає реальній практичній націленості викладання музичного інструмента у вузі на школу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вендрова Т.Е. Художественно-педагогический анализ на уроке музыки // Музыка в школе. – 1989. – №3. – С.10-16.
2. Леонтьев А.Н. Мышление // Избр. психологические труды: В 2-х т. – Т.2. – М., 1983. – С.79-92.
3. Мазель Л.А., Цуккерман В.А. Анализ музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1967. – 751 с.
4. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры. – М.: Музыка, 1988. – 240 с.
5. Цуккерман В.А. Музыкально-теоретические очерки и этюды. – Вып.1. – М., 1970. – С.371.
6. Цыпин Г.М. Развитие учащегося-музыканта в процессе обучения игре на фортепиано. – М.: Музыка, 1975. – 217 с.

Одержано редакцією 12.01.2001.

ЗМІСТ

<i>Бех І. Д., Павелків Р. В.</i> Пріоритети виховання сучасної вузівської молоді	3
<i>Воробйова Л. М.</i> Проблеми мовної освіти школярів у науковій спадщині К.Д.Ушинського	7
<i>Карпенчук С. Г.</i> А.С.Макаренко і соціометричне дослідження	9
<i>Наливайко І. П.</i> Організація виховної роботи учнів засобами мистецтва у Павлівській середній школі	13
<i>Антонець Н. Б.</i> Спиридон Черкасенко: умови здобуття педагогічної освіти і становлення світогляду	17
<i>Бричок С. Б.</i> Становлення та розвиток церковнопарафіяльних шкіл на Волині	23
<i>Філоненко Р. С.</i> Товариство “Просвіта” у боротьбі за збереження та розвиток українського шкільництва на Волині в період польської влади	26
<i>Сойчук Р. Л.</i> Оновлення змісту освіти у Великій Британії в 90-х роках ХХ століття	28
<i>Петренко В. В.</i> Сутність патріотизму як моральної якості особистості, його зміст і внутрішня структура	30
<i>Пальчевський С. С.</i> Віра як педагогічна категорія	32
<i>Сілкова Е. О.</i> До питання про істотні ознаки особистісно-орієнтованого навчання	35
<i>Воробйова І. А.</i> Соціокультурна компетенція як система знань, вмінь і навичок учнів	39
<i>Дупак Н. В.</i> Проблеми виховання культури праці учнівської молоді у Німеччині	43
<i>Ставицька О. Г.</i> Паралінгвістичні засоби у структурі мовленнєвого впливу: визначення понять	45
<i>Петрова М.</i> Сугестопедичні принципи навчання	48
<i>Безкоровайна О. В.</i> Теоретико-практичні основи миротворчої діяльності учнівської та студентської молоді	50
<i>Янциур М. С., Войтко А. І.</i> Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до реалізації професійної активізації учнівської молоді	53
<i>Литвиненко С. А.</i> Соціалізація та виховання як педагогічні категорії	61
<i>Кириленко С. В.</i> Технології валеологічної освіти та виховання	64
<i>Ігнатенко Г. В.</i> Значення самостійної практичної роботи в процесі трудового навчання для розвитку та виховання школярів	69
<i>Галатюк Ю. М.</i> Психолого-педагогічні особливості процесу розв’язування творчої навчальної задачі	72
<i>Свириденко С. О.</i> Робота класного керівника з формування здорового способу життя школярів	76
<i>Кирильчук Ю. В.</i> Вправи на заняттях з автосправи як засіб індивідуалізації процесу навчання студентів	82
<i>Роценюк А. М.</i> Проблеми адаптації студентів першокурсників у вищому навчальному закладі	85
<i>Сидоренко В. В., Щетина Н. П.</i> Робочий зошит як засіб оптимізації навчально-пізнавальної діяльності школярів на уроках креслення	89
<i>Пилипенко О. І.</i> Превентивна освіта в контексті соціалізації студентів	96
<i>Оржеховська В. М.</i> Проблема формування здорового способу життя в системі підготовки студентів	99
<i>Терешко Т. В.</i> Особливості становлення і розвитку жіночої освіти на Волині в кінці ХІХ –	10

поч. ХХ ст. в умовах імперської політики царату	3
Буцяк В. І. Педагогічна культура в системі професійної підготовки майбутніх вчителів музики	10 8
Лесняк Н. В. Спрямування мовленнєвої роботи на заняттях з образотворчого мистецтва	11 3
Тюска В. Б. Творчість – як діяльнісний спосіб життя особистості	11 6
Яковенко Л. П. Виконавський аспект підготовки вчителів музики	11 9
Черній А. Л. Творчий потенціал учителя як один із пріоритетних напрямів національної освіти	12 3
Харламенко В. Б. Стан і проблеми професійної орієнтації учнів у роботі вчителя трудового навчання	12 6
Сингаївський Д. В. Використання відомих конструкцій “вічних” двигунів в процесі вивчення основ наук і трудової підготовки школярів	13 0
Смалько М. Ф. Індивідуально-особистісний аспект у розвитку музичної обдарованості: традиції та сучасність	13 5
Димченко С. С. Специфічні прийоми вивчення музичних творів напам’ять	13 9
Сяська В. Н. Метод інтеграційно-спеціалізованого навчання зі зворотним зв’язком з курсу “інженерна графіка” – основа творчої моделі освіти для ХХІ століття	14 3
Яцейко В.А., Сех І.С. Інтерактивна модель навчання, як один із дидактичних пошуків в процесі гуманізації освіти	14 8
Відомості про авторів	15 5

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 15

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактор Бричок Б. П.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

КОМП'ЮТЕРНА ВЕРСТКА БОНДАРЯ А. М.

Здано до набору 20.01.2001 р. Підписано до друку 30.03.2001 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 19,55. Обл. вид. арк. 19,92. Замовлення № 127 Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки
(к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 15. — Рівне, РДГУ, 2001р. — 160 с.

ISBN 966 — 7281 — 06 — 6.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

ББК 74.20